

Notulen van de vergadering van de Ministerraad op 3 juli 1950

*'s Middags te 2 uur aangevangen, Plein 2b.

Aanwezig: De Minister-President, Voorzitter, en de Ministers Van den Brink, Götzen, Joekes, Lieftinck, Van Maarseveen, Rutten, Van Schaik, Schokking, Spitzten, Stikker en In 't Veld (de Ministers Mansholt en Teulings zijn afwezig).

Tevens is aanwezig Mr. N.S. Blom, Staatssecretaris van Buitenlandse Zaken.

Secretaris: Drs. J. Middelburg.

- - -

2. Ingekomen stukken en mededelingen

a. De kwestie Korea

De *Minister-President* deelt mede, dat wordt voorgesteld de torpedojager Evertsen naar Korea te zenden; dit schip moet binnenkort evenwel in reparatie, waarbij het vervangen kan worden door de 'Banckert' die thans in reparatie is. Blijkens informatie gaan ook Rum en Hatta er mede accoord, dat Nederland de actie van de Veiligheidsraad ondersteunt. De *Raad* verenigt zich met dit voorstel. - - -

b. Koninklijke onderscheiding

Op voorstel van de Ministers *Götzen* en *Van den Brink* verklaart de Raad zich accoord met een voordracht tot benoeming van de heer Mr. W.G.F. Jongejan, oud-voorzitter van de Ondernemersraad voor Ned.-Indië, tot commandeur in de Orde van Oranje-Nassau.

- - -

3. Uniezaken

a. De kwestie van het zelfbeschikkingsrecht (#Zie ook notulen RAVI 6/7/50, punt 2g.)

Minister *Van Maarseveen* deelt mede, dat Hatta heeft geantwoord, dat de Regering van de RIS de overeenkomsten van de RTC zal naleven, indien niet de omstandigheden gewijzigd zijn. Spreker acht deze opvatting niet juist; een partij zal zich op gewijzigde omstandigheden alleen kunnen beroepen, indien deze zich buiten diens toedoen of schuld zodanig hebben gewijzigd, dat naleving geheel onmogelijk is. Hatta verklaart zich in beginsel wel bereid over het externe zelfbeschikkingsrecht, bedoeld in art. 2 tweede lid van de overgangsovereenkomst, te spreken, doch de constituanten zal eerst de nieuwe constitutie moeten aanvaarden. Spreker acht de brief van de UNCI meer bevredigend dan die van Hatta. Naar aanleiding van deze antwoorden zou de Nederlandse regering scherp kunnen voortprocederen en zich tot het Uniehof of de Verenigde Naties kunnen wenden met de mededeling, dat het antwoord van de Regering van de RIS onvoldoende is. Men zal zich dan er van bewust moeten zijn, dat men met Indonesië op het gevoelige punt van het zelfbeschikkingsrecht in conflict komt. Een uitspraak van het Uniehof zal bovendien lang duren; eerst volgend jaar zal men een antwoord van het Uniehof kunnen verwachten, waarbij zal blijken, dat men niet tot een eenstemmige uitspraak is gekomen. Een beroep op de Ver. Naties acht spreker op dit ogenblik evenmin aanbevelenswaardig. Daarom zou de Nederlandse Regering tegen de Regering van de RIS kunnen zeggen, dat zij niet tevreden gesteld is met het antwoord en dat Nederland zijn rechten zal voorbehouden, doch zal afwachten hoe de Indonesische Regering ten aanzien van het interne en externe zelfbeschikkingsrecht zal handelen. Aangezien een dergelijk beleid in het parlement belangrijke oppositie zal kunnen ondervinden, acht de Minister het wenselijk, deze kwestie thans eerst in de Commissie voor Uniezaken te bespreken. Staatssecretaris *Blom* wijst er op, dat een neutrale uitspraak geenszins ten gunste van Nederland kan uitvallen. De *Minister-President* is eveneens van oordeel, dat onder de

tegenwoordige verhoudingen eens scherpe procedure, zoals Minister Van Maarseveen in het begin van zijn uiteenzetting heeft genoemd, niet meer mogelijk is.

De Raad verklaart zich er mede accoord, dat Minister Van Maarseveen deze kwestie met de Commissie voor Uniezaken bespreekt.

b. *Antirevolutionnair memorandum inzake Oost-Aziatische kwesties* (#Zie ook notulen MR 17/7/50, punt 3b.)

De *Minister-President* deelt mede, dat hij na het Kamerdebat over Korea een bespreking heeft gehad met de AR-Kamerleden Schouten, Bruins Slot en Gerbrandy, waarbij hem een memorandum is overhandigd, dat o.a. handelt over de betekenis van een demarcatielijn in Oost-Azië ter beperking van de Russische machtsfeer, over de kwestie van hulp aan de Republiek Zuid-Molukken en over Nieuw-Guinea. Spreker vestigt er de aandacht op, dat de methode van behandeling van deze vragen gelukkiger is dan tot nu toe van AR-zijde werd gevolgd. De Raad besluit, dat het memorandum aan alle Ministers zal worden toegezonden en dat Minister Van Maarseveen en Staatssecretaris Blom genoemde Kamerleden zullen ontvangen.

c. *De kwestie Ambon en de Republiek Zuid-Molukken* (#Zie ook notulen MR 10/7/50, punt 3c.)

Minister *Götzen* deelt mede, dat men voornemens is een nieuwe missie onder leiding van Leimena naar Ambon te zenden. Naar aanleiding van een verzoek om een vliegtuig van de BPM voor het overbrengen hiervan te mogen gebruiken, heeft spreker van de heer van Hasselt de toezegging gehad, dat de vertegenwoordiger van de BPM in Djakarta carte blanche zal worden gegeven.

De *Minister-President* heeft een brief ontvangen van Dr. Nikijuluw inzake het voeren van onderhandelingen tussen vertegenwoordigers van Nederland, de RIS en de Republiek Zuid-Molukken. Voordien was aan Dr. Nikijuluw evenwel reeds geschreven, dat de Nederlandse Regering bezwaarlijk dergelijke stappen zou kunnen nemen, aangezien Nederland de Republiek Zuid-Molukken niet heeft erkend. Minister *Van Maarseveen* merkt op, dat Hatta er op heeft aangedrongen, dat de Nederlandse Regering Dr. Nikijuluw het zwijgen zal opleggen. Dit zal echter wel niet mogelijk zijn; de indruk bestaat, dat betrokkene ook niet over de grens kan worden gezet, omdat hij kan opteren voor het Nederlanderschap. De Raad besluit, dat deze kwestie eerst juridisch nader zal worden nagegaan.

d. *De gemengde commissie voor Nieuw-Guinea*

Minister *Van Maarseveen* deelt mede, dat de Nieuw-Guineacommissie weinig vorderingen maakt met een gemeenschappelijk rapport. Spreker is voornemens de leden voor een maaltijd uit te nodigen en zal, indien nodig, voorstellen, dat de Nederlandse delegatie een rapport opstelt evenals de Indonesische, welke rapporten vervolgens zullen worden samengevoegd.

Staatssecretaris *Blom* is van oordeel, dat men van Nederlandse zijde niet hoeft aan te dringen bij de commissie op een spoedig uitbrengen van het rapport. Minister *Van Maarseveen* merkt op, dat de parlementen dit rapport nog zullen moeten behandelen; dit zal de Tweede Kamer eerst na het reces doen. Spreker stelt de vraag of aan de Nederlandse leden, die hun arbeid gaarne willen beëindigen of onderbreken, kan worden bericht, dat zij hun arbeid kunnen onderbreken. Minister *In 't Veld* heeft van een van de Indonesische leden vernomen, dat hij gaarne naar Indonesië wenst terug te keren om in September weer naar Nederland te komen. Minister *Stikker* wijst er op, dat men er voor moet waken, dat aan Nederland niet de schuld van de vertraging in het uitbrengen van het rapport zal kunnen worden gegeven. De Raad besluit, dat met dit voorbehoud er geen bezwaar tegen onderbreking van de arbeid der commissie hoeft te worden gemaakt.

e. *De militaire bezetting op Nieuw-Guinea* (Nota van Minister *Götzen* d.d. 30 Juni nr. P52.)

De Raad aanvaardt het gestelde in punt 14a van de onderhavige nota inzake de vervanging van het KL bataljon door de drie gevormde KNIL-eenheden.

f. *Nieuw-Guinea*

Minister *Lieftinck* is van oordeel, dat Nederland zich overzee in de eerste plaats moet concentreren op Suriname, dat veel geld zal gaan kosten. Voorts zal men moeten zien wat in Afrika zal kunnen worden gedaan. Het vraagstuk van de defensie van Nieuw-Guinea is in een ander licht gekomen door het nieuwe standpunt van Indonesië ten aanzien van de Nederlandse marine. Bij een conflict met Indonesië over Nieuw-Guinea zal men voorzieningen ten aanzien van de maritieme bescherming moeten treffen, doch hiervoor is geen marinehaven aanwezig; deze bescherming zal, ook indien gebruik wordt gemaakt van Singapore of Port Darwin veel kosten meebrengen. Hetzelfde geldt met betrekking tot de militaire bezetting op Nieuw-Guinea als het in de toekomst moeilijker zal zijn om Ambonezen te gebruiken, waardoor troepen uit Nederland nodig zullen zijn. Bovendien wordt de militaire bescherming dringender door het overbrengen van militairen door Indonesië naar eilanden om Nieuw-Guinea heen. Ten aanzien van de stap, voorgesteld in de nota van de Minister van Buitenlandse Zaken, d.d. 27 Juni 1950), merkt spreker op, dat men bij een dergelijke actie in internationaal verband mogelijk zal vragen, wat Nederland zelf doet ter bescherming van dit gebied. Spreker vraagt zich af of Nederland deze lasten zal kunnen dragen en adviseert nader overleg te plegen met Amerika over de politieke status van Nieuw-Guinea, welk overleg gericht moet worden op blijvende militaire medewerking van Amerika op dit gebied.

Minister *Van Maarseveen* kan zich met deze nota verenigen. Spreker is van oordeel, dat de Veiligheidsraad Nederland niet sterk zal steunen, doch ons ook niet zal dwingen Nieuw-Guinea af te staan ten gunste van een ander niet-inheems bestuur.

De *Minister-President* acht het niet mogelijk, dat Nederland een nieuwe maritieme basis in Nieuw-Guinea zal bouwen; indien men deze uit een strategisch oogpunt noodzakelijk oordeelt, zullen andere landen de kosten daarvan moeten dragen. Spreker acht het voorts bezwaarlijk, dat de chef van de Generale Staf, die een speciale taak heeft ten aanzien van de defensie in WU-verband, de instructie zal moeten geven als in de nota bedoeld; deze instructie zal beter van de Minister van Oorlog kunnen uitgaan.

Minister *Van Schaik* merkt op ten aanzien van de voorkeur, die in Amerika bestaat voor een oplossing van de kwestie Nieuw-Guinea door onderhandelingen tussen de Uniepartners, dat hiervoor een basis van overeenstemming nodig is. Nopens een eventuele overdracht van de souvereiniteit over Nieuw-Guinea in ruil voor economische concessies van de RIS, merkt spreker op, dat hij geen vertrouwen in dergelijke concessies heeft. Een bezwaar van het doen van de voorgestelde stap is, dat voor het geval men de opvatting van Nederland in internationale kring niet deelt, ons land zich aan het antwoord wel zal moeten storen. Spreker ziet daarom geen vruchtbaar resultaat van de voorgestelde stap.

Minister *Götzen* gelooft niet, dat Engeland in zijn houding ten aanzien van Nieuw-Guinea sterk zal afwijken van India.

Minister *Stikker* merkt op, dat de bedoeling van het voorstel in de nota is het Nederlandse standpunt ten aanzien van Nieuw-Guinea zo sterk mogelijk te maken. Spreker verwacht van de Ver. Naties geen steun, indien de beide standpunten scherp tegenover elkaar staan. Met het oog hierop kan de voorgestelde poging de Nederlandse positie alleen maar verbeteren. Naar aanleiding van een vraag van Minister Schokking merkt spreker op, dat de Nederlandse steun bij de strijd in Korea weinig betekenis zal hebben ten aanzien van de houding der belangrijkste landen. De Minister verwacht, dat de kwestie Korea eerder een versterking van de positie van Indonesië zal betekenen. Met betrekking tot de houding van India merkt spreker nog op, dat Nehru zich in Indonesië niet zeer positief heeft uitgelaten.

De *Raad* hecht vervolgens zijn goedkeuring aan de in de nota voorgestelde actie.

Minister *Van Maarseveen* is van oordeel, dat Nieuw-Guinea niet eenzijdig economisch tot ontwikkeling moet worden gebracht, maar dat men in de eerste plaats de bevolking tot ontwikkeling moet brengen, waaraan op het ogenblik voornamelijk door missie en zending wordt gewerkt. De *Minister-President* acht het wenselijk, dat in het bijzonder aandacht

wordt geschonken aan het leren van de Nederlandse taal. Minister *Van Maarseveen* wijst er op, dat dit jaar nog niet is overgeschakeld van het Maleis op het Nederlands, doch dat dit voor de toekomst wel in de bedoeling ligt. Spreker is van oordeel, dat ook op de Antillen aandacht moet worden geschonken aan het leren van de Nederlandse taal. Minister *Rutten* merkt op, dat verschillende landen vragen Nederlandse deskundigen beschikbaar te stellen; indien deze voor Nieuw-Guinea gevraagd worden zal spreker dat gaarne vernemen.

Minister *Van Maarseveen* heeft met Staatssecretaris Moorman het gevaar besproken van een overval van Nieuw-Guinea; deze achtte op het ogenblik geen gevaar aanwezig, aangezien Nederland uit Indonesië onmiddellijk drie torpedojagers daarheen kan zenden. De *Minister-President* wijst er op, dat volgens deskundigen Nieuw-Guinea ook te ontoegankelijk is.

Minister *Van Schaik* vestigt de aandacht op de mogelijkheid dat Nieuw-Guinea onverwacht door middel van een putsch bezet wordt. Tal van berichten wijzen niet alleen op infiltratie maar ook op kwade voornemens om zich zo nodig bij verrassing van Nieuw-Guinea meester te maken. Dit zal natuurlijk niet rechtstreeks uitgaan van de RIS, maar van bijvoorbeeld Indonesische corpsen à la Westerling, ofschoon met stilzwijgend medeweten van de RIS-authoriteiten. Spreker vraagt of er met het oog hierop geen nieuwe maatregelen ter beveiliging moeten worden genomen.

Staatssecretaris *Blom* deelt mede, dat Nederland ingevolge het Handvest aan de Ver. Naties rapport moet uitbrengen over het bestuur over Nieuw-Guinea. Spreker is van oordeel, dat men moeite zal hebben om hierover thans reeds een behoorlijk jaarverslag uit te brengen. Minister *Van Maarseveen* acht het wenselijk er in dit rapport de nadruk op te leggen de ontwikkeling van Nieuw-Guinea af te stemmen op de ontwikkeling van de bevolking; deze bevolking zal men niet moeten opsluiten in reservaten.

f. *Reorganisatie van het KNIL* (Zie notulen MR 26-6-1950, punt 3b.)

Minister *Schokking* heeft van de heer Gieben vernomen, dat deze van oordeel is, dat ook Nederland aan de datum van 26 Juli moet vasthouden. Minister *Lieftinck* wijst er op, dat men uit de telegrammen kan opmaken, dat de liquidatie van het KNIL wel tot December zou kunnen duren. De *Minister-President* heeft een nieuw telegram van de HC ontvangen met voorstellen van Hatta terzake. Spreker stelt voor deze kwestie in de vergadering van de RAVI nader te bespreken. Daartoe wordt besloten.

g. *Onvoldoende gebruik van troepentransportschepen* (Nota van Minister Götzen d.d. 28 Juni 1950; zie notulen RAVI 2-6-1950, punt 2b en notulen MR 26-6-1950, punt 3c. #Zie ook notulen RAVI [6/7/50, punt 2b]*.)

Minister *Schokking* merkt op, dat in het telegram, dat is uitgezonden, niet wordt opgedragen, dat geen bewijzen van onmisbaarheid meer mogen worden afgegeven. De *Minister-President* stelt voor, dat nog eens met Staatssecretaris Fockema Andreae wordt overlegd omtrent verstrakking van de hierbedoelde orders.

Minister *Joekes* acht het wenselijk, dat toezicht wordt gehouden op de voedselvoorziening aan boord van de Engelse schepen, aangezien hierover ernstige klachten zijn geuit. Minister *Schokking* heeft hierover gesproken; daarbij bleek, dat de verzorging aan boord van Engelse schepen in overeenstemming is met de Engelse gewoonten. Voorts is gebleken, dat in het algemeen de behoefte aan drink- en waswater bij de Nederlandse militairen groter is dan bij buitenlandse.

De *Minister-President* verzoekt na te gaan of de van de IRO gecharterde schepen, die niet voor het vervoer van verplaatste personen worden gebruikt, ook dienstbaar kunnen worden gemaakt voor het vervoer van Nederlanders, die naar Australië en Nieuw-Zeeland emigreren. Minister *Spitzen* zegt toe dit punt te zullen laten nagaan.

---

17. *Huisvesting en verzorging van uit Indonesië gerepatrieerden* (Nota van de Minister van Financiën d.d. 29 Juni 1950, no. 226 met bijlagen.)

Minister *Götzen* vreest, dat wat in de nota wordt voorgesteld, niet voldoende zal zijn. De capaciteit der opvangcentra bedraagt nl. 6000, terwijl thans geraamd kan worden, dat hierin plaats voor 12000 personen zal moeten worden gevonden. Bovendien ontbreken in deze centra enige stoffering en lakens. Minister *Lieftinck* is van oordeel, dat een regulering van de overkomst naar Nederland nodig is. In dit verband vraagt spreker zich af of men niet moet zeggen, evenals in vorige jaren in Indonesië geschiedde, dat men alleen naar Nederland kan komen, als woonruimte beschikbaar is. Minister *Van Maarseveen* is van oordeel, dat men een dergelijke bepaling dan niet alleen voor Nederlanders uit Indonesië maar ook voor hen, die uit andere landen naar Nederland komen zou moeten maken. De *Minister-President* merkt op, dat een dergelijke maatregel er op neer komt, dat wordt bepaald, dat men geen personen op gecharterde schepen toelaat, waarvoor in Nederland geen huisvesting is.

Minister *In 't Veld* verwacht, dat in 3 à 4 jaar voldoende woningen beschikbaar zullen zijn. De *Minister-President* is van oordeel, dat men op grotere schaal in het land woonruimte zal moeten vorderen. Minister *In 't Veld* deelt mede, dat de gemeentebesturen in het algemeen bij de huisvesting van de mensen uit Indonesië wel medewerking verlenen. De *Minister-President* stelt voor, dat de vraag of de kampen nog iets kunnen worden aangekleed, nog nader onder ogen wordt gezien. De *Raad* verklaart zich overigens accoord met de onderhavige nota.

- - -